

ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΤΣΑΡΤ ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΠΡΕΜΙΕΡΑΣ ΤΟΥ “Ι Δ Ο Μ Ε Ν Ε Α,,

Μόναχο 1 Δεκεμβρίου 1780

«..... Δέν μπορώ νά σᾶς περιγράψω τή χαρά καί τόν ἐνθουσιασμό ὄλων. Ἐγώ ὁμοῦ δέν τό περίμενα ἀλλιῶς, γιατί σᾶς βεβαιῶνω πῶς πῆγαίνα στήν πρόβα μέ τόσο ἤσυχον καρδιά σάν νά πῆγαίνα ἀπλόως νά προγευματίσω. Ὁ Κόμης *Sensheim* μοῦ ἔλεγε: Σᾶς διαβεβαίω δτι περίμενα πολλά ἀπό σᾶς, ἀλλά αὐτό πραγματικά, δέν τό φανταζόμουν. Ὁ *Ramm* μοῦ ἔλεγε:— καί ἄν τόν γνωρίσετε θά πεισθῆτε δτι εἶναι ἕνας ἀληθινός Γερμανός, πού σᾶς λέει ὅλα κατὰ πρόσωπο ὅπως τά σκεπτάται:— «Αὐτό πρέπει ἀλήθεια νά σᾶς τό ὁμιολογήσω δτι καμιά μουσική ὡς τώρα δέν μοῦ ἔκανε τόση ἐντύπωση, καί σᾶς βεβαίω δτι χίλιες φορές συλλογίσθηκα τόν κύριο πατέρα σας, τί χαρά θά πρέπει νά αἰσθανθῆ αὐτός ὁ ἄνθρωπος σταν θ' ἀκούσει τήν ὀπερά σας.....»

Μόναχο 19 Δεκεμβρίου 1780.

..... Ἡ τελευταία πρόβα ὅπως ἡ πρώτη πῆγε πολύ καλά. Καί ἡ ὀρχήστρα, καί οἱ ἄκροαταί ἔχουν μία πολύ εὐχάρστη ἐκπληξή γιατί δέν περίμεναν δτι ἦταν δυνατοί ἡ δευτέρα πράξη νά εἶναι σέ ἔκφραση καί πρωτοτυπία δυνατώτερη ἀπό τήν πρώτη. Τό ἐρχόμενο Σάββατο θά κάνουμε πάλι δοκιμές καί στίς δύο πράξεις, ἀλλά αὐτήν τή φορά σ' ἔνα μεγάλο δωμάτιο τοῦ παλατιοῦ, πράγμα τό ὅποιον ἐπιθυμοῦσα πού πολλοῦ, γιατί στοῦ κόμητος *Seesu* τό δωμάτιο παραίνα μικρό. Ὁ ἐκλέκτωρ θά παρακολουθῆ τήν πρόβα ἀπό μία γειτονική αἴθουσα (*incognito*), «Θά πρέπει ὁμοῦ νά προβάρουμε μέ ὅλα τά δυνατά μας», μοῦ ἔλεγε ὁ *Kanabich* πού στήν προηγούμενη πρόβα ἔγινε μούσκεμα στόν ἰδρωτά..... Ὅτι εἶμαι εὐχαριστημένος τό καταλαβαίνετε ἀπό τό γράμμα μου. Εἶναι κανεῖς εὐχαριστημένος σταν ἐλευθερώνεται ἀπό μία ἐργασία τόσο μεγάλη καί κοπιαστική,—καί ἐλευθερώνεται μέ τιμές καί δόξες,— ἐγώ δέ σκεδόν τελειῶσα γιατί μένου ἀκόμα τρεῖς ὅριες καί ἡ τελευταία χοροδία τῆς τρίτης πράξης,—ἡ εισαγωγή—καί τό μπαλλέττο—*et adieu partie*..

Μόναχο 27 Δεκεμβρίου 1780

..... Ἡ τελευταία πρόβα ἦταν περίφημη..... αὐτή τή φορά εἶχα καί ὀλόκληρη τήν ὀρχήστρα (εἶναι εὐνόητο πῶς στό θέατρο εἶχα γι' αὐτό ἄρκετὴ θέαση). Μετά τήν πρώτη πράξή ὁ ἐκλέκτωρ μοῦ φώναξε δυνατά «μπράβο», καί ὅταν πῆγαί νά τοῦ φιλήσω τό χέρι εἶπε: Αὐτή ἡ ὀπερα θά γίνῃ γοητευτική, καί ἀσφαλῶς θά σέ δοξάσῃ.—Ἐπειδὴ δέν ἤξερε ἄν θά μπορέσει νά μείνει πολὺ, χρειάσθηκε νά τοῦ παίξουν τήν ὄρια *concertante* καί πῆ θύελλα στήν ἀρχή τῆς δευτέρας πράξης. Ὅταν

τελειῶσα μοῦ ἐξέφρασε φιλοφρονητικά τόν ἐνθουσιασμό του, καί μοῦ εἶπε γελώντας: Δέν θά πίστευε κανεῖς δτι σ' ἔνα τόσο μικρὸ κεφάλι κρύβεται καί τόσο μεγάλο.—Παίνεσε πολὺ τήν ὀπερα μου καί ἄλλες φορές στήν αὐλή....

Μόναχο 10 Ἰανουαρίου 1781.

..... Τό νεώτερο εἶναι δτι ἡ πρεμιέρα ἀνεβλήθη γιά ὀκτὸ μέρες: ἡ γενική δοκιμὴ ὄρισθη γιά τίς 27 τρ. *noia bene*—τὴν ἡμέρα τῶν γενεθλίων μου, καί ἡ πρεμιέρα στίς 29. Γιατί; Πιθανὸν γιά τὰ οικονομῆσ ὁ κόμης *Seesu* μερικὲς ἑκατοντάδες γκούλντεν. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς εἶμαι εὐχαριστημένος, ἔτσι μποροῦμε νά κάνουμε πού πολλές καί μέ περισσότερη ἀνεσιε τῆς πρόβης μας..... Ἐἶχα (κοντὰ σ' ἄλλα μικροσκοπώματα) καί ἕναν γερὸ κουγά μέ τόν κόμη *Seesu* γιά τὰ τρουμπόνια—λέω γερὸ κουγά γιατί ἀναγκάστηκε νά τοῦ τὰ πῶ χῶμα, ἀλλιῶς δέν θά πετόχαινα τίποτε.....

Μόναχο 18 Ἰανουαρίου 1781

... Ἡ πρόβα τῆς τρίτης πράξης πῆγε περίφημα. Ἦσαν δτι ξεπερνοῦσε κατὰ πολὺ τίς δύο πρώτες.— Μόνον πού τό κείμενον εἶναι σ' αὐτὴν πολὺ ἔκτεταμένο καί ἐπομείως καί ἡ μουσική (πράγμα πού ἔλεγα κι' ἐγώ πάντα). Πέσιτε ἐν τῷ μεταξῷ στόν Βαρσέκο ἐκ μέρου μου δτι δέν πρόκειται νά πάρῃ ἀπό τόν κόμη *Seesu* οὔτε πεντάρια παραπάνω ἀπ' ὅσα ἔχουν συμφωνηθεῖ. Οἱ ἀλλαγές στό κείμενον ἔγιναν γιά μένα καί ὄχι γιά τόν κόμη, καί θά πρέπει νά μοῦ χρωστᾶ καί ἐγὼ μωσοσύνη ἀπό πάνω γιατί αὐτό ἦταν πρὸς θελός του. Ἐπρεπε ν' ἀλλάξουν ἀκόμα πάρα πολλά, καί τόν διαβεβαιῶνω δτι μέ κανένα συνθετὴ δέν θά τὰ πῆγαίνα τόσο καλά ὅπως μέ μένα. Ἐγὼ καταβάλλει ἀρκετοὺς κόπους γιά νά μπορεῖ νά σταθεῖ κι' αὐτός κάπως εὐ-πρόσωπα. . .»

Ὅπως φαίνεται οἱ ἀνησυχίες τοῦ Μότσαρτ γιά τό κείμενον ἦταν μεγάλες, καί δέν εἶχε ἄδικο γιατί παρ' ὅλη τήν ὀρασιότητά καί πρωτότυπη μουσική ὁ «Ἰσομενεὺς» δέν εἶχε τὴν σταδιοδρομία πού εἶχαν οἱ ἄλλες ὀπερές του. Ὅστόσο ὁ «Ἰσομενεὺς» παρουσιάζει ἕνα ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον: Εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ὁ συνθετὴς ἔλαβε ἐνεργὸν μέρος στή διαμόρφωση τοῦ κειμένου, μέ τόν σκοπὸ νά δώσῃ στόν παλιὸ τύπο τῆς ὀπερα *seria* τοῦ Μπαρόκ μία καινούργια μορφή μέ νέο περιεχόμενο. Ἄν τό ἐπέτυχε μόνον ἐν μέρει λόγω τῆς ἀντιδράσεως τοῦ λιμπρεττίστα, ὡς πρῶτο ἀποφασιστικὸ βῆμα πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτὴ παραμένει ἕνας σταθμὸς εἰς τό ὅλο μελοδραματικὸ τοῦ ἔργου.